

**Jadwiga Lipińska, Monika
Dolińska, J. Wiercińska, J.
Aksamit, M. Barwik, J. Lewczuk, H.
Lewak, L. Dortnik, E. Tarkowski, S.
Miszczak**

Deir El-Bahari. Świątynia Totmesa III

Informator Archeologiczny : badania 19, 209

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

siołca od dziedzińca słonecznego. Odsłonięte narysy na pierwotnym płytowaniu tej części świątyni wskazują, że komunikacja z dziedzińcem słonecznym była imma nit w ostatecznym założeniu. Dalsza analiza wykonanej dokumentacji może doprowadzić do odtworzenia zmian w architekturze zespołu siołca. Kilka innych sondażi wykonanych pod płytowaniem dziedzińca i przy fundamentach ścian dostarczyły dalszych danych. Wszystkie te prace były prowadzone pod nadzorem archeologicznym, wykonano niezbędną dokumentację znalezisk, w przeważającej mierze ceramiki, przeważnie przemieszanej.

W trakcie całego sezonu wykonano przerysy dekoracji w skali 1:1 zarówno ze ścian, jak i bloków w magazynach. Dokończono dokumentację ściany południowej i północnej górnego dziedzińca oraz bloków z przedstawieniami barek procesyjnych i rzecznych, ofiar zastępujących starszy tekst, posągów królewskich. Kontynuowano również dokumentację scen Górnego Portyku i Portyku Obelisków.

Fotograf Misiąg wykonał w końcu sezonu dokumentację wszystkich rekonstrukcji wykonanych w sezonie 1984/85, jak również ściany z niszą i wybranych scen z Portyku Pantu.

Fotogrametryzy wykonali pomiary, które posłużyły do sporządzenia planu fotogrametrycznego świątyni.

DEIR EL-BAHARI
Świątynia Totmessa III

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej UW
w Kairze

Pracami kierowała doc. dr hab. Jadwiga Lipińska /Museum Narodowe w Warszawie/, uczestniczyli Monika Dolińska /autora sprawozdania/, J. Wiercińska, J. Aksamit, M. Barwik i J. Lewczuk - archeolodzy, H. Lewak - rysownik oraz L. Dortnik, E. Tarkowski i S. Miśczak - konserwatorzy. Ślódny sezon prac przy teoretycznej rekonstrukcji dekoracji ściennej świątyni Totmessa III.

W sezonie 1984/85 prace prowadzone były wielotorowo:

1. W dalszym ciągu szukano uzupełniających fragmentów reliefów do rekonstruowanych scen. Stosunkowo dużo płaskowców fragmentów udało się dopasować do złożonych już wapiennych koneksji, co potwierdza raz jeszcze fakt wykorzystywania razem obydwu tych surowców w świątyniach Totmessa III.
2. Szukano powiązań między scenami na podstawie analogicznych rozwiązań z innych świątyni XVIII dynastii. Pomocny był przy tym podział zestawionych już scen na grupy według wielkości postaci, a także nieznaczne różnice w odcieniach kolorów, charakterystyczne dla poszczególnych ścian czy pomieszczeń. W ten sposób udało się w dużej mierze rozbudować dekorację północnej ściany sali hypostylowej, zlokalizować niektóre sceny pochodzące z jej ściany wschodniej, a także wytypować sceny należące do jej ściany zachodniej, których ostateczne rozmieszczenie wymaga jeszcze dalszych badań. Zlokalizowano również szereg scen pochodzących z pomieszczeń w zachodniej części świątyni, a więc z sanktuarium /C - patrz plan świątyni zamieszczony w publikacji J. Lipińskiej "The Temple of Tuthmosis III - Architecture"/, z salą na barkę /A/, salą z niszą i czterema kolumnami /D/, dwóch pomieszczeń południowo-zachodnich /H i I/. Koncepcje dotyczące dekoracji pomieszczeń E i G /najbardziej północnego i najbardziej południowego pomieszczenia zachodniej części świątyni/ wymagają jeszcze potwierdzenia. Osiągnięte już wyniki w rekonstrukcji dekoracji ściennej świątyni pozwalają na weryfikację jej planu.
3. Oczyszczano południowy stok nasypu pod zniszczoną całkowicie częścią świątyni w celu dotarcia do inskrybowanych fragmentów znajdujących się w murkach oporowych budowanych na początku XX w. W wyniku tych prac możliwe stało dokładne przeszukanie tej części usypiska, którą uprzednio zostawiono nie w pełni przebadaną. Obecne wykopaliska przyniosły w rezultacie dużą ilość nowych fragmentów dekorowanych, a także sporo ceramiki i drewna, m.in. najciekawsze może znaleźć się - drewniane deseczki z nazwą świątyni Totmessa III /Dšeser-achet/ - część depozytu fundacyjnego.
4. Praca nad dwoma oddzielnymi zagadnieniami - dekoracji architrawów i rekonstrukcji kolumn - dała również pozytywne wyniki. Oba zagadnienia wymagają jednak jeszcze dużo trudnej pracy.
5. Wypróbowano nową technikę konserwatorską, rekonstruując, przy użyciu sztucznego kamienia, blok z bocznej ścianki niszy, z którego zachowało się ok. 200 drobnych fragmentów.
6. Wykonana została makieta trzech świątyni w Deir el-Bahari, która zostanie wykończona w bieżącym sezonie.
7. Jednocześnie prowadzona była dokumentacja rysunkowa na folii rekonstruowanych scen.
8. Architekt Stacji Archeologicznej, p. St. Medeksza, dokonał weryfikacji planu inwentaryzacyjnego świątyni, a także opracował projekt zagospodarowania terenu, połączonego z częściową rekonstrukcją świątyni in situ. Projekt ten został zaaprobowany przez Egipski Departament Starożytności.
9. W pierwszej części sezonu przystosowano do użytkowania nowy dom misji w Dolinie Zachodniej.

OAZA DACHLA
Pustynia Zachodnia

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej UW w Kairze
Museum Archeologiczne w Poznaniu
i Royal Ontario Museum w Toronto

Badania prowadził doc. dr hab. Lech Krzyżaniak. Pierwszy sezon badań terenowych. Zespoły neolitycznej sztuki naskalnej.